

האליזר

עלון לשבת קודש



בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: חודש אלול

ההפטרה: "ענינה סוערה" (ישעיה נד)

האט, עוד 30 יום יום הדין!



לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זלפה ואליאס ז"ל לבית חיימי
כ"ט אב תשע"ח 1234 (שנה כג')

פרשת ראה

"וכי יראה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירוחק ממך המקום..." (יד, כד)

דבר שאדם עושה מתוך חובה וחשק לעולם איננו קשה בשבילו ואינו מביאו לידי עייפות, אבל כשעושה בלי רצון הריהו נהפך חיש מהר לעול ומשא. וזה שאומר הפסוק: אם "ירבה ממך הדרך" - אם דרך התורה והמצוות נראית בעיניך ארוכה מדי, וגם "לא תוכל שאתו" - קיום המצוות יעיק עליך כמשא כבד, זה סימן מובהק ש"רחק ממך המקום" - השם יתברך שנקרא "מקום" רחוק מליבך, שכן אלמלא היה הוא קרוב אליך ולליבך לא היו התורה והמצוות נחשבים לעול מכביד אלא היית מקיימם בקלות ובשמחה. (אלישיך)

"כי עם קדוש אתה לה' אלוהיך..." (יד, ב)

לא תגרום לעם אחר לעשותך קדוש (ילקוט).

בזמן שמקיימים ישראל את התורה, הרי הם קדושים מצד עצמם, אבל בזמן שהם חוטאים מיד השם יתברך מעמיד עליהם מושלים שגוזרים עליהם גזירות רעות ואז ישראל מוסרים את נפשם על קידוש השם והופכים לקדושים ע"י הגויים. לפיכך אמרה התורה "כי עם קדוש אתה לה' אלוהיך" - השתדל לקיים את הכתוב בתורה הקדושה ולהיות עם קדוש לאלוהיך ואל תגרום לכך שהגויים בגזירותיהם יעשו אתכם לקדושים.

אם לא עכשיו אמתי?



השקפת היהדות

שכני הגר במושב לא חש בטוב ולפתע התמוטט ואיבד את הכרתו, אשתו שהיתה באותה שעה בבית איבדה את העשתנות וצעקה לעזרה שכן בשם שמעון שהוא חובש רץ מיד להגיש עזרה רפואית עד בוא האמבולנס וביצע בו פעולות החייאה בזכותם ניצל החולה ממות. באחד הימים פגשתי באותו שכן ואמרתי לו: "עליך לתת תודה ענקית לשמעון, מתנה כלשהיא כהוקרה על שהציל את חייך..." , "מובן שאעשה זאת, בדעתי להעניק לו סכום כסף גדול של 4000 ₪. לאחזר מספר ימים פגשתי בו שוב: "האם שמח שמעון על המתנה?", "מ...לא... עוד לא פגשתי אותו, אבל אין בכך כלום, הוא לא יפסיד דבר, מילה היא מילה אתן לו 400 ₪, תראה אותם כבר מונחים בכיסו", כשבליבי אמרתי אוו איך 4000 ירד ל-400 ... עברו ימים אחדים ושוב שאלתי אותו: "נו, האם פגשתי כבר את שמעון?", "שמעון... אה... כן אני מפסס למענו תרנגולת שמנה ששורה 40 ₪ ... אתה יודע מאותם תרנגולות שיש לי בלול, הוא בוודאי ישמח מאוד על המתנה, אל תדאג, אני לא מאלה ששוכחים את מטיבתם..." לאחזר שבוע פגשתי ושאלתי: "נו, מה נשמע עם התרנגולת שלך?" "התרנגולת? אכלתי אותה אתמול, היא הייתה מצוינת ביותר!"... **והלוקח הוא ברור !!!**

עומדים אנו בפתחו של חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות שידו של הקב"ה שכל חיינו בידי פשוטה לקבל שבים יותר מכל זמן אחר. לא נאמר שנתפנה מעיסוקנו נעשה חשבון נפש ונחזור בתשובה ולא נחכה לרגע האחרון שאז נהיה טרודים בהכנות לחג, כי כשדוחים בסוף שוכחים ולא עושים !!!

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * **שעון קיץ** * סוף זמן קיץ לשבוע הבעלי"ט 8:42-8:44

כניסת שבת: 7:11 יציאת שבת: 8:01 יציאת שבת: 8:52

ס"ק א) וזמנה מחצות לילה, אבל מצאת הכוכבים עד חצות לילה אסור לומר סליחות (האח"א צכרכי יוסף ס"ק ג) מ"מ כשלא מתאפשר [באשמורת הבוקר, ובחצות] אפשר לומר סליחות בשעות הבוקר קודם שחרית או אחה"צ לפני מנחה (יח"ד ח"א סי' נז).

ה. אברכים ובני ישיבות שאם ישכמו לסליחות עלולים להתבטל מסדר לימודם מחמת עייפות וכן מורים, מלמדים, פועלים ושכירים שאם ישכמו לסליחות לא יוכלו לעשות מלאכתם נאמנה פטורים, מ"מ ישכמו במקצת הלילות בחודש אלול ובעשרת ימי תשובה, ומה טוב אם יאמרו סליחות בבוקר קודם שחרית או בערב לפני מנחה [כאמור לעיל] (חזו"ע עמ' ח-ט).

ו. עדיף לומר תיקון חצות מאשר להשכים בעוד הלילה לאמירת סליחות, ולכן מי שאינו יכול לקיים שניהם יעדיף אמירת תיקון חצות (שאלות יוסף ח"א עמ' ח, אור לציון ח"א סי' יב, ב"ח"ה ש"א ויטל"ה סי' טו), ואם אומר את תיקון חצות ומיד אומר (בתוך חצי שעה) את הסליחות יאמר את הוידוי בסליחות ולא בתיקון חצות (כ"ה"ה סי' א' ס"ק ג, אור לציון ח"ב פ"מ ס"מ, עיין ילקו"י ח"ג סי' א עמ' רז). [שהוידוי של הסליחות מעלתו גדולה מזו של וידוי של תיקון חצות של יחיד].

ז. הוידוי הוא האופן המעשי של תשובה יחד עם חרטת בלב וקבלה לעתיד (מועלים וזמנים ח"א סי' נז). ולכן בנוסף לווידי יתחבר בלב על המעשים הרעים וגם "יקבל לעתיד" שלא ימשיך לעשותם (ספ).

ח. המנהג הוא שהחזן אומר את הוידוי בקול רם והציבור בלחש (ילקו"י ח"א עמ' שג). **הטעם:** היחיד מתוודה בלחש כדי שלא ישמע איש וידוי חברו ויכלם, לפי שצריך לפרט חטאיו אבל ש"צ שמתודה באופן כללי בעד כולם צריך להשמיע קולו לרבים למען יזכרו וישומו (ילקו"י נכס שו"ת הרמ"ע מפלנו סי' קב).

ט. צריך לומר את כל נוסח הוידוי גם שהוא בטוח שלא חטא בפרט מסוים המוזכר שם (ק. ילקו"י סי' קל"ה סי' ד). ואם יודע שחטא באיזה פרט שלא מוזכר בנוסח ראוי שיפרטו בלחש (ש"ע סי' תכז סי' כ).

י. בעת אמירת הוידוי צריך לעמוד ולשוט מעט (ש"ע סי' תכז סי' א) ולא להיסמך על שום דבר [באופן שאם ניטל הדבר יפול] (מג"א ספ). אבל זקן או חולה מותר להם להיסמך בווידי (כ"ה"ה סי' קל"ה סי' יב).

יא. יאמר את הוידוי בנחת ובמתינות ולא במרצה ובלא הנחה, ויאמר בלב נשבר ונדכה וידע לפני מי הוא מתודה, ובשעת הוידוי עליו להכות ביד ימינו באגרוף על הלב בצד שמאל הכאה אחר הכאה בנחת (שאלות יוסף ח"ג עמ' רטו) על כל מילה מהוידוי [מקום ההכאה 4 אצבעות מתחת לחזה (כ"ה"ה ש"א כי תפ"א סי' ג, תורת מועלים סי' א ס"ט)].

יב. אמירת הסליחות צריכה להיות בכוונה, בנחת, במתינות ובהכנעה יתירה. ויש לכוון באמירת י"ג מידות [באמירת ה' ה' ב"ג ישים רווח ולא יאמרם ברצף], והחשוב ביותר בעת אמירת הסליחות והוידוי הוא לפשפש במעשים ולשוב בתשובה שלימה ולא לצעוק ולסלסל מבלי להבין (ספ).

יג. אפשר לכל אדם להצטרף לסליחות מביתו ולצאת ידי חובה בזה, כאשר מאזין **לשידור חי** ברדיו או בלוויין אף על פי שאין אצלו מניין וכן לענות "אמן" על קדיש, קדושה וי"ג מידות (ילקוט יוסף ימים נוראים לרש"י ילקו יוסף סי' תפ"א סי' י עמ' י-יח וכן סובר הרש"י עובדיה יוסף זצ"ל, מקור הכרכה לגר"פ טולדנו ח"ב פ"עו סי' י) [יש חולקים כגון: הרב בן ציון אבא שאול ועוד (שו"ת אור לציון ח"ד פ"א סי' ד, שו"ת דברי דוד ח"ב לגר"ד טהרני אור"ח סי' מ ועוד)].

יד. האשכנזים נוהגים לתקוע בשופר בכל יום בשחרית (הרמ"א סי' תפ"א סי' א) אך הספרדים לא נהגו כן, מ"מ יש נוהגים לתקוע בשופר בסליחות בשעת אמירת י"ג מידות ובקדיש האחרון של הסליחות (תורת מועלים סי' א ס"א) ויהיו שלא לגרום הפרעה לשכנים שישנים (ספ סי' א וחזו"ע עמ' כד).

טו. הקטעים בסליחות שתיקנו בלשון ארמית אין ליחיד לאומרם אלא בציבור וכן י"ג מידות אין לאומרם ביחיד, אבל רשאי בדרך קריאה בעלמא בטעמי המקרא (חזו"ע עמ' יא).

טז. המשכים קום באשמורת הבוקר לומר סליחות [צריך לברך ברכת התורה קודם אמירת סליחות (חזו"ע עמ' ה)]. צריך להיזהר שלא ישן בתפילת שחרית, ומה גם שהוא מעוטר בתפילין שאסור לישון ויצא שכרו בהפסדו. ומי שאינו יכול להיזהר בזה עדיף שיאמר סליחות בחצות או לפני מנחה כדי שיוכל להתפלל שחרית כראוי (תורת מועלים סי' י).

יז. שליח ציבור הרצוי ביותר, הידוע ניגוני הסליחות) ועדיף מכל חזן אחר, ועדיף שיהא בן שלוששים, נשוי (ילקו"י ח"ה עמ' יט).

יח. נוהגים שהכותב מכתב לחברו בחודש אלול, כותב בתחילת המכתב: "לשנה טובה תכתבו ותחתמו" (כ"ה"ה סי' תפ"א סי' יח, חזו"ע עמ' כו) וה"ה בכל מכתב שנשלח במדיה הדיגיטלית כדואר אלקטרוני וכדו' (ה.ע).

יט. על פי דין יש לבדוק מזוזות פעם ב-3.5 שנים (ש"ע יו"ד סי' רלא סי' א), מ"מ ממידת חסידות יש לבדוק תפילין ומזוזות כל שנה בחודש אלול (שו"ת יח"ד ח"א סי' מט).

וכשיש צרות בבית יש לבדוק את המזוזות בחודש אלול ולא לחכות ל-3 שנים (כ"ה"ה יו"ד סי' רלא, קול יעקב ס"ק ג, רוח חיים פלאגי ספ, פת"ח ס"ק ג טז ועוד).



מי "רואה" יותר טוב

מעשה שהיה

נולדתי למשפחה חמה וטובה וילדותי עברה עלי בטוב ובנעימים. בהיותי כבן 10 הופיעו אצלי בעיות ראייה, אם בתחילה חשבנו שזה עניין של משקפיים, מהר מאד התברר לנו כי הבעיה הרבה יותר גדולה, סוג של מחלה נדירה המצמצמת את יכולת הראיה עד לעיוורון מוחלט. אני זוכר את הימים הללו, אני עצמי לא הבנתי את המשמעות אך הלחץ של הורי הבהיר לי את חומרת העניין. הם נזהרו לא להזכיר את המילה עיוורון אך כל המילים שליד זה נאמרו, ועם הזמן הבנתי שיגיע היום שבו לא אראה עוד. הורי ידעו שתוך שנה שנתיים אני עלול לאבד את הראיה ולכן השתדלו לדחוס בזמן הזה את מה שיכלו כדי להטמיע בזיכרוני דברים שבתור עוור לא אוכל אפילו להבין. הורי רצו להטמיע במוחי כיצד נראים דברים, הם היו אומרים לי: "אתה רואה את האוטובוס? את המעקה? את עמדת הנהג? את הדרך אל הכיסא?" כי לומר זאת לילד שעלול להתעוור זה הדבר הנכון והחשוב ביותר אבל היה לזה גם מחיר. כל שנות ילדותי הייתי בסוג של צפייה וחרדה מהחושך שיבוא אליי יום אחד, וגם הרגשתי עם הזמן ירידה ביכולת הראיה שלי. ראייתי הלכה והצטמצמה ובתהליך שארך מס' שנים התרגלתי לצעוד מהאור אל החושך, אח"כ לחושך שרואים בו רק צלליות ולאחר מכן לחושך מוחלט. עוד לפני שהתעוורתי לגמרי התחלתי לקרוא בכתב ברייל, הורי הכינו אותי למצב הזה כך שמבחינת הקריאה עברתי תהליך קל יחסית ובכל הדברים האחרים הסתמכתי על הזיכרון, כשעליתי לאוטובוס הייתי מדמיון את כל מה שתרגלתי בהיותי רואה וסוף סוף יכולתי להבין את חכמתם של הורי שלימדו אותי את כל הפרטים הקטנים, כך שיכולתי לצעוד באוטובוס כאילו אני רואה. ימי הנעורים עברו עלי במסגרות רגילות וניתן לומר שדי התחברתי לכולם משום שיכולתי לדמיין כיצד הם נראים, הגעתי לישיבה גדולה, השתלבתי מאד בחברה, בחורים שיתפו אותי בחוויות יום יומיות, בשיחות בחדרים ואפילו בטוילי בין הזמנים למרות אי הנוחות הכרוכה בכך, ואני מאמין שהם עשו זאת מתוך תערוכת של חברות ורחמים, אך אני מעולם לא העסקתי את עצמי בזה והשתדלתי כמה שפחות להיות נטל וכמה שיותר לתרום מה שאני כן יכול. ומה שיכולתי לתת זה ראייה של עיוור, הראיה היא אמנם דבר מוחשי אבל היא לפעמים מסתירה דברים שהעיניים אינן רואות כמו אופי, אישיות, כוונות של אדם, אמת מול השקר.... באחד הימים יצאתי עם חברים לטיול, רצינו להיכנס לאיזו שמורה, עמד שם אדם שביקש תשלום שהיה כמה עשרות שקלים לאדם, מישו החל לאסוף והתברר שזה על חשבון ארוחה ועוד כמה דברים שתכננו לעשות בהמשך ואז הוא אמר: "חברה, אני ממחר ללכת, אין לי את כל הזמן שבעולם", כאן הוא חרץ את גורלו מבחינתי. שאלתי אותו: "מה שעות הפתיחה? ומי מפעיל את הפארק?" וככל ששאלתי הוא איבד את סבלנותו "מה זה כל השאלות הללו? או שתתנו את הכסף או שתלכו מפה" אמרתי לו: "אני מתקשר עכשיו לחברה להגנת הטבע בקשר לתשלום הגבוה בשמורה פה, איך אמרת שהשם שלך?" הוא השיב. "אתה מוכן לתת לי תעודה מזהה?", "אתה חוקר אותי?" התרגו. "אני לא חוקר, אני פשוט רוצה לדעת שאתה האדם שאתה טוען שהנך." "אתה רוצה שאומין משטרה?" שאל. "לא רק שאני רוצה אלא אני אומין כדי לברר מה קורה כאן", "טוב נו, תכנסו, אין לי זמן לשטויות שלכם" אמר וזו מהדרך. חברי לא הבינו ואני הסברתי להם שהאיש לוקח כסף מאנשים בשיטת 'המצליח', 'מאיפה ידעת?', 'הבנתי מיד מנימת קולו'. הסיפור התפרסם בישיבה ופתח לי הרבה דלתות חברתיות, חברים החלו להתייעץ איתי לגבי כל מיני דברים ושיתפו אותי בסודותיהם ולבטיהם.... הימים הללו, הגענו לגיל שידוכים. חברי החלו להתארס בזה אחר זה ובתוך שנה וחצי נותרתי לבד מבין חברי

לשיעור. חוויתי כמה שנות בדידות שמלבד הצער הפרטי שלי חשתי גם בצער הורי. באחד הימים הציעו לי בחורה וככל שבררתי שמעתי רק דברים טובים, היא לא עיוורת ולא חרשת, לא אילמת ולא גידמת, לא טיפשה ולא משוגעת... להיפך היא חכמה, חברותית וממלחת.... נפגשנו והשיחה הייתה נהדרת, אנחנו פשוט השלמנו זה את זה בדיבור ובמחשבות. ושוב הציקה לי השאלה למה היא בכלל נפגשת איתי? אבל לא שאלתי. בפגישה הרביעית הרגשתי שהיא מתאימה לי, התארסנו והשמחה הרקיעה שחקים. הרגשתי את אנחת הרווחה של משפחתי וחבריי והשמחה הייתה אדירה, אי אפשר לתאר זאת במילים. עם השנים נולדו לנו ילדים בריאים ורווינו מהם נחת יהודית. יום אחד התקשר אלי בחור והציג עצמו כעיוור וביקש להתייעץ איתי, נעניתי בשמחה והזמנתי אותו לביתי, ישבנו והתחלנו לשוחח, מיד קלטתי אותו סיפור חייו הפוך משלי, גם הוא התעוור בגילי אך אצלו כל התהליך התרחש מתוך צער וכאב ואי השלמה ומלווה בפחדים נוראים. הציעו לו שידוכים שאינם מתאימים וכעת הציעו לו שידוך והוא נפגש עם בחורה שלכאורה מתאימה לו מאד אבל יש בעיה. "מה הבעיה?" שאלתי, "היא נולדה עם מום בפנים, חשבתי שזה לא יפריע כי אני עיוור אבל אני מתבייש ללכת איתה, אנשים מסתכלים ומרחמים". שתקתי ואז אמרתי לו: "אז אתה באמת עיוור?", "מה? חשבת שלא?", "ידעתי שקוראים לך עיוור אבל אני עיוור שרואה את המציאות ואתה לא, אתה באמת עיוור, יש המון אנשים שרואים אבל רק את מה שנגלה לעיניים ולא את המציאות שמאחוריה, לנו העיוורים יש יתרון, אנו מספיק רגישים לראות את מה שמאחוריה, אותנו לא יכולים להטעות בתצוגת שווא, במקום שתנצל את היתרון הזה אתה שומט אותו?", "תסביר לי למה אתה מתכוון?" ביקש. "בעולם שלנו יש מיליארדי אנשים, חלקם חכמים וטובים, מקסימים ובעלי אופי ומידות, כישרונות ויכולות ואם אנשים היו באמת רואים, הם מיד היו יודעים לבחור בהם כחברים וכבני זוג, אבל יש משהו שמתעתע בבני אדם, המראה החיצוני, יש מעטפות שנראות טוב ויש שלא, אך השלד הוא אותו שלד, במקום לראות את הדברים החשובים קרי האישיות, האופי, הכישרון, ההתנהגות בקיצור את היופי הפנימי, אנשים מבחינים קודם כל ביופי החיצוני, לכן אלה המשדרים שחצונות, חוסר סבלנות ואפילו רשעות, כולם ירדפו אחריהם כי יש עליהם מעטפת מרשימה ואלה בעלי האופי האצילי, מידות מיוחדות וכישרונות יידחו משום שהמעטפת אינה מרשימה דיה. אנחנו בעלי יתרון גדול, אנו יכולים לראות את פנימיות של האדם וזה העיקר!! אתה רוצה לוותר על זה?", ישבנו עוד שעותיים ובמהלכן כיוונתי אותו כיצד לחשוב ולדמיין בעולמו החשוך, וכשיצא מביתי ידעתי שהוא הולך לעשות את הצעד הנכון, צעד שעשיתי אני לפני שנים ואני שמח ומאושר על כך ואסיים בקריאה: "לפעמים צריכים להיות עיוורים כדי 'לפקוח את העיניים' ". (אנשים מספרים על עצמם 9-ולדר חיים)



פנית ההלכה

הלכות חודש אלול

- א. מראש חודש אלול ואילך, ארבעים יום קודם יום הכיפורים הם ימי רצון סליחה וכפרה לישראל לפי שאז ה' קרוב לבניו וידו פתוחה לקבל שבים יותר מזמן אחר (תק"ע ס' קנה ס"א) וראוי להזדרז בתשובה, תפילה וצדקה בחודש זה (תק"ע ס' ט). וטוב יותר בימים אלו להרבות בסליחות ותחנונים עם הציבור מללמוד (כ"ח ס' תפ"א ס"ק ז) ודווקא אם מתבטלים קצת מהלימוד, אבל אם כל הלימוד כמעט נהרס כתוצאה מעייפות עדיף שימשיכו בלימודם כרגיל (חזו"ע יומים נולדים עמ' ט). [וינהגו כבסעיף ה'].
- ב. יהא האדם ירא וחרד מאוד בחודש אלול מאימת המשפט הקרב ובא, ולא יאבד ימיו לבטלה אלא יפגוש במעשיו בכל יום ויום ויתקן את הדרוש תיקון, וזה היה ראוי לעשות כל ימות השנה, אך לפחות יעשה כן בימים אלו (המח"ל במורה לנבדק קמז).
- ג. נהגים לקום באשמורת לומר סליחות (שו"ע ס' תפ"א ס"א), הספרדים מתחילים מ-ב' באלול (יום שני) (שם מ"א ס"ק ז) והאשכנזים מתחילים ב-כ"ב באלול (המח"ל ס' ט) ואין אומרים סליחות בשבת.
- ד. הזמן הראוי ביותר לסליחות הוא באשמורת הבוקר לפי שבשעה זו מתעוררים חסדי ה' (כ"ח ס' ט)